

Leesverslag L'étranger (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

A. Beschrijving

Primaire gegevens

Auteur: **Albert Camus**
Titel: **L'étranger**
Ondertitel: ---
Verschenen in: **1942**
Aantal blz.: **185**
Leestijd: **14 uur**
Uitgelezen op: **24 februari 2002**

Verwachtingen vooraf

Een man die ter dood veroordeeld is komt in een moeilijke periode terecht waarin hij zichzelf niet meer is. Hij is voor zichzelf een vreemdeling geworden.

Reactie achteraf

Ik vind dit werk:

spannend:	1
meeslepend:	2
ontroerend:	2
grappig:	1
realistisch:	2
fantasierijk:	1
interessant:	2
origineel:	3
goed te begrijpen:	2

Dit werk heeft mij niet aan het denken gezet.

Ik heb niets aan dit boek gehad.

Dit werk spreekt mij niet heel erg aan, omdat het een boek is met veel verwarde gedachten van een jonge man die in de gevangenis terecht is gekomen. Ik vind het allemaal een beetje vaag.

Korte samenvatting

Meursault, een kantoorbediende op een scheepvaartbedrijf, verliest zijn moeder. Hij gaat naar het gesticht waar hij haar had ondergebracht (hij kon haar onderhoud niet betalen) en raakt helemaal niet onder de indruk van haar dood. De begrafenis maakt hij als een soort plichtpleging mee. De dag daarna ontmoet hij een ex-collega, Marie Cordona, op wie hij vroeger verliefd was. Hij gaat met haar naar de film (een komedie) en neemt haar mee naar huis. Vervolgens helpt hij een man uit zijn woonkwartier, Raymond, 'zijn maîtresse' een streek te leveren. De broer van die vrouw, een Arabier, wil zich wreken op Raymond. Meursault en Marie worden door Raymond uitgenodigd in een strandhuisje van zijn vriend. Wanneer Meursault, Raymond en diens vriend daar een strandwandeling maken komen ze drie Arabieren tegen, waaronder de broer van de ex 'maîtresse' van Raymond. Ze raken slaags, waarbij Raymond gewond raakt. Wanneer hij in het strandhuisje verzorgd wordt, gaat Meursault alleen terug met een revolver. Hij komt de Arabier tegen. Door de felle hitte van de zon en het plotseling trekken van een mes door de Arabier komt hij ertoe hem te doden. Meursault wordt gearresteerd en er wordt hem een advocaat toegewezen. Er

Leesverslag L'étranger (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

volgen dan een aantal rechtszittingen waarbij al snel duidelijk wordt dat de ongevoeligheid van Meursault op de begrafenis van zijn moeder, zijn beginnen van een relatie de dag erna en zijn ongelof in God volslagen onbegrepen worden door iedereen, en daarom zeer in zijn nadeel werken; Meursault wordt tot de guillotine veroordeeld.

B. Verdieping

Tijd en ruimte

Het verhaal speelt zich af in Algiers. Dit speelt in zoverre een belangrijke rol dat het een plaats is waar de normale bevolking in armoede leefde. De hoofdpersoon maakt dan ook geen dingen mee die bijvoorbeeld een persoon in Santa Barbara zou meemaken. Ook is het een plaats waar de zon veel en heet schijnt, en de zon is in het verhaal van groot belang. Het verhaal speelt zich af rond 1940. Nergens in het boek staat een tijdsaanduiding, maar aangezien Camus in 1940, toen hij het boek schreef, zelf in Algiers woonde, neem ik aan dat het rond die tijd speelt. Het boek is in chronologische volgorde geschreven.

De verteller

De verteller is de hoofdpersoon, Meursault. Het is dus in de ik-vorm geschreven. Je bekijkt het door zijn ogen. Je ziet hoe hij denkt over andere mensen die in zijn omgeving leven.

De ik-vorm in een boek is eigenlijk nooit betrouwbaar omdat het verhaal maar vanuit een en hetzelfde perspectief wordt gezien. In dit geval door de onschuldige, eerlijke, onbegrijpende ogen van Meursault. Maar omdat Meursault zo eerlijk is, is het in ieder geval wel naar waarheid verteld en in die zin wel betrouwbaar.

Spanning

Het is niet echt een spannend boek. Een stuk dat ik spannend vond was het vonnis. Meursault krijgt dan te horen dat hij ter dood veroordeeld is. En dan opeens schrikt hij wakker uit zijn droomwereld. Verder is een spannend deel wanneer de aalmoezenier op bezoek komt en Meursault heel kwaad wordt en al zijn emoties die hij nog nooit geuit heeft eruit gooit.

Thema en motieven

Het thema van het boek is de armoede. Camus koppelt aan de armoede een weg tot het geluk, het heil. In zijn armoede wordt de mens zich pas echt bewust van zijn lichamelijke bestaan, van zijn onmiddellijke betrokkenheid van alledag. Voor de armen is er de ruimte voor ontplooiing van vitale krachten en behoeften. De armoede maakt de mens ontvankelijk voor de schoonheid van de natuur, voor de rijkdom van het gewone. Zonder veel geld is Meursault toch een gelukkig man; hij heeft een baan en bijna een vrouw. Motieven in het boek zijn verder licht, zon, moord, gevangenisstraf en liefde, recht en zijn moeder. Door de hitte is Meursault vaak in de war en hij geeft dat ook als een van de oorzaken aan voor de moord op de Arabier. Zijn liefde voor Marie kon hij niet echt goed uiten. Marie vroeg hem of hij met haar wilde trouwen en toen zei hij dat ze maar moesten doen wat zij wilde.

Personages

Meursault: Hij is een kantoorbediende op een scheepvaartbedrijf. En hij heeft een sombere kijk op het leven. Hij wil niet teveel waarde hechten aan de mensen om zich heen. Hij lijkt achterdochtig te zijn. Als zijn baas aardig tegen hem doet, denkt hij direct dat daar iets achter zit. Hij is heel vriendelijk, kan goed luisteren en maakt gemakkelijk vrienden. Maar hij is 'vervreemd' van de dingen om hem heen, hij beleeft alles van een zekere afstand. Bijvoorbeeld bij de begrafenis van zijn moeder is hij helemaal niet onder de indruk van haar dood en maakt het als een soort plichtpleging mee.

Leesverslag L'étranger (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

Marie: Zij is de vriendin en bijna vrouw van Meursault. Ze is een aardige en vriendelijke vrouw. Toch kan ze niet echt de ware aard van Meursault ontdekken. Ze is ook heel trouw aan Meursault, want ondanks dat haar naasten het bezoek aan de gevangenis verbieden, blijft ze wel aan hem denken.

Raymond: Hij is de buurman van Meursault en op een gegeven moment ook zijn vriend. Hij is over het algemeen niet echt bemind. Hij is tamelijk klein, heeft brede schouders en een bokkersneus. Hij gaat altijd keurig gekleed. En hij kan erg opvliegend zijn.

Titel, ondertitel en motto

De titel is "L'étranger". Dat betekent in het Nederlands de vreemdeling. Als je het boek leest begrijp je heel goed waarom het boek zo getiteld is. De hoofdpersoon is namelijk een vreemde voor heel zijn omgeving. Zijn vriendin, zijn buurman en zelfs zijn moeder hebben hem nooit echt leren kennen. Dat hij uiteindelijk een moord heeft gepleegd was dan ook geheel onverwachts. Niemand dacht dat hij daar toe in staat was. Niemand wist wat hij dacht, wat hij voelde en hoe hij zich voelde tegenover hem. Er is geen ondertitel en ook geen motto.

Relatie tussen tekst en auteur

Albert Camus heeft in Algiers, waar dit verhaal zich speelt, gestudeerd. Albert leefde niet echt in armoede, maar ook niet in rijkdom. In het boek is armoede het thema. In Algerije heeft waar hij geboren is, heeft hij niet alleen armoede leren kennen, maar ook het licht, de zon. De zon speelt in dit boek ook een heel belangrijke rol. Toen hij voor zichzelf ging zorgen, moest hij allerlei baantjes en bijbaantjes aannemen om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien; zo is hij een tijdje werkzaam geweest als verkoper op het meteorologisch instituut van Algiers. Opmerkelijk is dat de hoofdfiguur in dit boek op dezelfde manier aan de kost moest zien te komen. Hij had een interesse voor de filosofie en dat komt in dit boek ook wel een beetje naar voren.

Relatie tussen verschillende teksten

Camus gebruikt in zijn boeken vaak dezelfde thema's. Zo zijn armoede, licht, de moeder en het recht belangrijke thema's in zijn boeken.

De armoede

Zeker in Algerije was de armoede algemeen en lag vaak aan de grens van het uiterste. Maar tegen de traditionele zingeving van de armoede in aanvaardt Camus haar zonder meer als feit; daar wordt ze geïnterpreteerd als een weg tot het heil, als een mogelijkheid voor de mens om te ontdekken dat hij ergens anders, voor iets diepers of iets hogers geschapen is. De armoede wordt met andere woorden vaak vastgekoppeld aan het 'heilsverlangen' van de mens, of dat nu heil in deze wereld of daarbuiten gezocht moet worden (Marxisme - Christendom). Camus staat eigenlijk niet lang stil bij de armoede als 'probleem': hij ziet er eerder de positieve aspecten van, haar mogelijkheden. Maakt men van de armoede een probleem, dan richt men zijn aandacht voornamelijk op de toekomst; Camus daarentegen maakt van de armoede een weg naar het heden. In zijn armoede wordt de mens zich pas echt bewust van zijn lichamelijke existentie, van zijn onmiddellijke betrokkenheid bij de dingen van alledag; er is voor de arme ruimte voor de ontplooiing van de vitale krachten en behoeften. De armoede - zo beleefd en gewaardeerd, dus niet zozeer als situatie dan wel als mentaliteit - maakt de mens ontvankelijk voor de schoonheid van de natuur, voor de rijkdom van het gewone, van alles rondom hem.

Het licht

Naast en ook met de armoede is het licht, de zon een heel belangrijk element in de werken van Camus. Begrijpelijk overigens: hij leerde de daadwerkelijke armoede kennen in Algerije, maar naast de armoede had dit land hem ook de zon en het licht te bieden, waarvan de mensen in volheid konden genieten en het ook deden. Armoede en zon zetten het stempel van onbezorgdheid op het leven. Een voorbeeld van een dergelijke 'arme mens', die overal onmiddellijk een levend contact heeft, is de persoon van Meursault in *L'étranger*. De relatie van de mens tot deze werkelijkheid in haar levende gestalte drukt Camus onder andere uit in de terminologie van het huwelijk, zoals bijvoorbeeld in de

Leesverslag L'étranger (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

bundel *Noces* (1938). Zolang de mens deze natuurervaring heeft en vanuit dit perspectief leeft, is hij volgens Camus ook onschuldig, heeft hij een zuivere houding tot alles, vooral tot de natuur zelf: want omdat de lichamelijke en de onmiddellijke band met de natuurdingen de mens zo in beslag nemen, is er eigenlijk maar heel weinig aandacht voor de medemens, leeft er helemaal geen Godproblematiek, wordt er niet gesproken over ouderdom of dood: alles is nog pril.

In die openheid voor het stralende van de natuur krijgt het Algerijnse land zelf ook belangrijke plaats toegewezen. Camus is helemaal vergroeid met zijn geboorteland, heeft het echt lief en wil er in zijn werken ook graag over spreken. Alle kenmerken die Camus typerend vindt voor de waarlijk 'arme mens' vindt hij beleefd en uitgebeeld in dat land en zijn bevolking.

De moeder

En dan is er nog de rol van de moeder. Meestal blijft haar figuur op de achtergrond, maar dat neemt niet weg, dat ze vaak toch een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling en de problematiek van zijn figuren. De vaderfiguur telt praktisch niet mee: als hij ter sprake gebracht wordt, dan is het ook nog in negatieve zin. Tarrou bijvoorbeeld (uit *La Peste*) heeft een afschuw van zijn vader, die advocaat-generaal is bij het gerechtshof en met ijzeren hand de wetten toepast, opdat het recht zijn verloop heeft. In het huiselijk verkeer, in het gezinsverband is het een onbeduidende figuur.

Het recht

In het algemeen komen de vertegenwoordigers van het 'recht' er bij Camus niet onverdeeld gunstig af. Men moet dat zien als een uiting van de twintigste eeuwse mens tegenover alle wetten en normen, die in het verleden zo weinig opbouwends tot stand hebben kunnen brengen, wel gewichtig aandeden, groots, maar weinig of geen betekenis hadden. Omdat de vaderfiguur, de rechters en ook de priesters verbonden worden aan die rechtsorde, kunnen ze de sympathie van Camus niet winnen.

Relatie tussen tekst en context

Het land waar Meursault leeft is niet rijk en vervult armoede een belangrijke rol. Albert Camus schrijft over de armoede hoe hij dat zelf heeft ondervonden. Hij heeft in Algerije ook armoede gekend.

De literaire tekstsoort (genre)

L'étranger is een filosofische roman. De schrijver geeft uitdrukking aan zijn levensgevoel dat kenmerkend is voor zijn visie op het leven en op de mensen en hij behandelt op zijn manier bepaalde filosofische vraagstukken.

C. Evaluatie

De persoonlijke beoordeling

Ik vond het een beetje een vaag boek. Maar het onderwerp was wel heel apart. Je kijkt eigenlijk door de ogen van een misdadiger. Het blijft telkens de vraag of hij wel een misdadiger is. Ik snapte niet waarom hij die moord had gepleegd en volgens mij wist niemand dat en hij zelf ook niet. Dat alles maakte het zo moeilijk om een goed vonnis uit te spreken. Maar ik vind niet dat hij de doodstraf had moeten hebben. Het vreemde vond ik ook dat ze de begrafenis van Meursaults moeder er de hele tijd behaalden. Dat had toch niets met die moord te maken. Het is heel moeilijk om een roman te schrijven alsof je een misdadiger bent. Ik vind het echt knap hoe Albert Camus dat gedaan heeft.

De gevoelens en gebeurtenissen speelden allebei een belangrijke rol. Want als er bepaalde gebeurtenissen niet waren voorgevallen, waren er ook bepaalde emoties niet geweest. Als Meursault die moord niet had gepleegd, was hij niet in de gevangenis gekomen. En was hij misschien wel met Marie getrouwd. Een mooi stuk vond ik het laatste stuk, net voor zijn doodstraf. Er komt dan een aalmoezenier op bezoek in de cel bij Meursault. Maar

Leesverslag L'étranger (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

Meursault wil eigenlijk niets van hem weten, want hij gelooft niet in God. De emoties van Meursault lopen dan zo hoog op dat hij heel kwaad wordt op die aalmoezenier. Hij was altijd een rustige man, die zijn gevoelens niet uit en dan verward je dit echt niet. Het einde van het boek is wel mooi, want het is tevens het einde van het leven van Meursault.

De karakters zijn levensecht beschreven. Je kruipt tijdens het lezen van het boek echt in de huid van Meursault en je voelt helemaal mee met wat hij voelt en denkt. Alleen soms kun je er niet helemaal bij, omdat je niet altijd de gedachten van anderen kan snappen. Ik snap namelijk nog steeds niet waarom Meursault die moord gepleegd heeft. Meursault is altijd in zichzelf gekeerd. Als Marie hem vraagt of hij met haar wil trouwen, geeft hij naar mijn gevoel een vreemd antwoord. Hij zegt geen ja maar ook geen nee. Ik zou niet graag met zo'n man willen trouwen. Hij is te vaag voor mij.

Het is altijd moeilijk om een boek in het Frans te lezen. En dat was het deze keer ook. Sommige stukken kon ik niet volgen en die heb ik maar overgeslagen. Ondanks dat ik stukken over heb geslagen, snap ik de grote lijnen van het verhaal wel.

Ik kon wel een beeld bij het boek maken, maar soms was het wel lastig, omdat ik het niet helemaal snapte waar hij het over had, Er zijn niet echt zinnen in het boek, die ik zou willen onthouden.

Extra informatie over de schrijver.

Camus' eerste levensjaren

Op 7 november 1913 werd Albert Camus geboren in Mondovi (Oost-Algerije); zijn vader, Lucien Camus, was seizoenarbeider. In de Eerste Wereldoorlog moest hij opkomen voor dienst in het Franse leger en sneuvelde in het eerste jaar van de oorlog aan het Marnefront. Zijn moeder, Catherine Hélène Camus Sintès, een Spaanse van oorsprong, besloot terug te keren naar haar familie in Algiers; zij neemt haar intrek bij haar moeder, die met haar zoon en zijn gezin in een arme volkswijk woont. In dat gedeelte van de stad woonden allerlei bevolkingsgroepen door elkaar: Fransen, Spanjaarden, Grieken, Maltezers, Joden, Italianen; het was een mengelmoe van gebruiken en zeden, zonder enige samenhang of onderlinge verbondenheid, men leefde er volkomen langs elkaar heen. Noch de moeder van Camus, noch zijn grootmoeder, noch zijn oom waren geestelijk hoog begaafde mensen. Alle drie waren zij analfabeet. Zijn moeder was slechthorend. In *L'envers et L'endroit* zou op deze personen duidelijk gezinspeeld worden. Alberts moeder heeft ook nooit veel begrip op kunnen brengen voor de begaafdheden en kwaliteiten van haar tweede zoon, maar had veel meer respect voor de maatschappelijk veilige positie van haar oudste zoon, Lucien, die verzekeringsinspecteur was.

Van 1918 tot 1923 bezocht Camus de openbare lagere school in de volkswijk Belcourt; door bemiddeling van een onderwijzer, Louis Germain, kreeg hij en beurs om te gaan studeren aan het gymnasium van Algiers, waar hij tot 1930 bleef. Het was voor hem een kennismaking met een totaal andere wereld: de kinderen van de beter gesitueerden volgden daar het middelbaar onderwijs. Voor Camus zelf betekende dit, dat hij leefde in twee werelden: een arme wereld, die het meest van hemzelf was, en een wereld van 'rijken', die hem uiteindelijk nooit echte rust en bevrediging kon schenken. Voor Camus heeft materiële rijkdom nooit iets te maken gehad met het ware geluk.

Na de middelbare opleiding studeerde hij enkele jaren de Premières Lettres supérieures aan de universiteit, om er een vorming te krijgen als leraar. Hier ontmoette hij de filosoof professor Jean Grenier, die bij hem de interesse voor de filosofie wekte. Grenier is gedurende Camus' hele leven een zeer inspirerend en behulpzaam persoon voor hem geweest, bij wie hij verscheidene malen bij moeilijke keuzes en problemen in zijn leven te rade is gegaan. Camus droeg *L'envers et L'endroit* aan hem op. In deze periode kwam hij in contact met de meer moderne Franse literatuur (o.a. met de werken van Gide en Malraux). Opvallend groot is zijn belangstelling voor de sport; in al zijn werken zal de interesse voor de lichamelijke en de lichamelijkebeleving een sterk accent krijgen. Des te tragischer was het daarom ook voor hem, dat hij verschillende keren zwaar getroffen en gehandicapt werd door de longtuberculose, die hem tot langere rustkuren dwong.

Sinds Camus op eigen benen stond of wilde staan, zijn de levensomstandigheden er voor hem zeker niet beter op geworden. Allerlei baantjes en bijbaantjes moest hij aannemen, om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien; zo

Leesverslag *L'étranger* (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

is hij een tijdje werkzaam geweest als verkoper op het meteorologisch instituut van Algiers. Opmerkelijk is dat de hoofdfiguur uit *L'étranger*, Meursault, op dezelfde manier aan de kost moest zien te komen.

In 1934 trouwde Camus met Simone Hié, de dochter van een arts in Algiers, maar na een jaar gingen ze uit elkaar nadat Camus had ontdekt dat Simone een buitenechtelijke relatie had (tijdens zijn tweede huwelijk zou hij overigens ook een aantal buitenechtelijke relaties hebben); in 1936 werd de officiële echtscheiding uitgesproken.

De belangstelling voor de politiek begint bij hem ook in deze tijd te leven; vooral de linksgeoriënteerde zou bij hem aansluiting gevonden hebben. Eind 1934 werd hij zelfs lid van de communistische partij. Aan hem werd de taak toevertrouwd propaganda te maken voor het communisme onder de Mohammedanen. Maar toen hij merkte, dat tengevolge van een akkoord tussen Parijs en Moskou de propagandacampagne gestaakt moest worden, brak hij radicaal met de partij. Camus kende geen opportunisme: overwegingen van menselijkheid hadden gedreven om lid van de partij te worden, dezelfde overwegingen deden hem het lidmaatschap weer opzeggen.

Zijn certificaat de licence'in de filosofie haalde Camus in 1935, en het volgende jaar besteedde hij aan het uitwerken van zijn scriptie voor het diplôme d'études supérieures' dat als titel had: *Hellénisme et Christianisme: Plotin et Augustin*. Het wezen van het Christendom ligt voor hem in de menswording van Christus. In zich heeft het niets te maken met het wereldvreemde en abstracte, dat uiteindelijk uit het Christendom gegroeid is. Zo gauw het echter verwatert tot een dergelijk systeem, heeft het zijn betekenis voor de mensheid verloren. Toch ontdekt hij in het Hellenisme meer positieve aspecten voor een mensheidsideaal, dan in het Christendom: in het Griekse denken wordt namelijk meer waarde aan de mens zelf toegekend, aan zijn natuurlijke voldoendheid, om eigen wegen te kunnen gaan en eigen lot in handen te nemen, alle risico's ten spijt.

Het jaar daarop, 1937, werd hij om gezondheidsredenen niet toegelaten om mee te dingen naar de agrégation, het afsluitende examen, waarbij alleen de beste leerlingen kans geboden werd een laatste beoordeling te ondergaan voor een lerarenloopbaan. Ondanks deze afwijzing werd hem toch een baan als leraar aangeboden, maar hij weigerde die, omdat hij alles bij elkaar toch te veel opzag tegen het routinewerk van de elke dag terugkerende regelmaat, die eigen is aan een dergelijk beroep.

Intussen rijpt in hem steeds meer het verlangen zich volledig te gaan wijden aan het 'schrijven'. Incidenteel had hij zich in zijn studententijd al eens gewaagd aan artikelen in Sud, een Noord-Afrikaans maandblad, dat wilde getuigen van het literair ontwaken aldaar. Samen met enkele vrienden had hij ook al eens een toneelstuk geschreven: *Révolte dans les Asturies*, dat in 1936 werd gepubliceerd; het gemeentebestuur heeft de opvoering verboden, omdat het stuk te veel steunde op revolutionaire ideeën; het handelt over een mijnwerkersopstand in Asturië. Na aanleiding van dit stuk ontstond er een toneelgroep van jongeren, Le théâtre du travail, waarvoor Camus verschillende romans adapteerde, waaronder werken van Malraux, Dostojevski, Gide en Poeschkin. Na enige tijd kreeg men onenigheid over het criterium, dat aangelegd moest worden bij de keuze van de stukken: moet de norm de sociale gedachte, de 'boodschap', zijn, of de literaire kwaliteit? Camus was voorstander van het tweede standpunt; hij won het pleit en werd daardoor de leider van Le théâtre de l'équipe, de voortzetting van de eerste toneelgroep.

In de jaren 1936-1938 is hij ook scheppend bezig. *L'envers et l'endroit* verscheen in 1936; praktisch onmiddellijk gevolgd door *Noces*, 1938. Er werd begonnen met een studie voor *Le mythe de Sisyphe*, *L'étranger* en *La Peste*. Pascal Pia nodigde hem in 1938 uit, om mee te werken aan een nieuwe krant, Alger républicain, waarin hij behalve literaire kritieken ook veel artikelen over de politiek schreef. In 1939 werd hij ook aangezocht als vaste medewerker van het tijdschrift Rivages en werkte hij ook mee aan Le Soir républicain, dat sinds het uitbreken van de oorlog en het verplichtend stellen van de censuur de vervanger was geworden van Alger républicain. Camus kreeg de wenk en tip, om Algerije te verlaten en naar Frankrijk te vertrekken, omdat hij geen 'persona grata' meer was; hij vertrok eerst naar Oran, maar besloot wat later om inderdaad naar Frankrijk over te steken.

Door bemiddeling van Pia kwam hij in de redactie van 'Paris-Soir. In deze periode voltooidde hij *L'étranger* en *Le mythe de Sisyphe*. Na de val van Frankrijk verhuisde de redactie naar Clermont-Ferrand; toen de censuur verscherpt werd, nam Camus ontslag, verhuisde eerst naar bordeaux, later naar Lyon, waar hij zijn tweede vrouw leerde kennen, Francine Faure, die oorspronkelijk uit Oran kwam.

In 1939 meldde hij zich als vrijwilliger voor het leger aan, maar werd om gezondheidsredenen afgewezen.

In 1940 trouwde Camus met Francine Faure en uit dat huwelijk werd een tweeling geboren, Jean en Catherine. Met

Leesverslag L'étranger (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl

(December 2002)

zijn gezin stak hij al snel over naar Noord-Afrika en vestigde zich te Oran, waar hij leraar werd aan een particuliere school. Voetballend met de leerlingen vatte hij een kou, die uitliep op een nieuwe periode van tuberculose; voorgeschreven werd hem te gaan kuren in Auvergne; zo vertrok hij eind 1941 weer naar Frankrijk, terwijl zijn vrouw en kinderen achterbleven.

Camus en de 'résistance'

Door Pascal Pia werd Camus weer in contact gebracht met verschillende vooraanstaande figuren uit de verzetsbeweging, waaronder André Malraux. In deze tijd bleef Camus gescheiden van zijn vrouw, al stond hij via zijn vrienden wel in een regelmatige correspondentie met haar. Dit thema van de 'scheiding' zal in zijn werken een grote plaats krijgen, o.a. in *La Peste* en *Le Malentendu*. In 1944 werd Camus hoofdredacteur van de verzetskrant *Combat*; dit blad had een duidelijke socialistische signatuur, al werd het socialisme erin niet tot elke prijs verdedigd. Na de bevrijding blijft dit dagblad bestaan en Camus bleef er aan meewerken tot 1947. Hij slaagde er bovendien in om rond deze krant een team van belangrijke personen te verzamelen, die een bepalende invloed kregen op heel de mentaliteitsvorming in het naoorlogse Frankrijk. Fel tekende men verzet aan tegen de vertrapting van de rechtvaardigheid, dat gekenmerkt wordt als de grootste misdaad van de voorbije oorlog: het schenden van deze deugd ontnemt de samenleving haar enige basis: is zij verdwenen, dan is iedereen aan de willekeur van de medemens overgeleverd en wordt het 'homo homini lupus' (zie Hobbes) een van de leidende beginselen. In deze periode verschenen van hem *Le mythe de Sisyphe* (1942) en *L'Etranger* (1942), ofschoon ze al eerder voltooid waren.

Camus in zijn laatste periode

In het opkomen van de rechtvaardigheid spaarde Camus niemand; zo deed hij in *Combat* een heftige en felle aanval op Kardinaal Suhard, omdat deze volgens hem gecollaboreerd had met de vijanden; ook op Paus Pius XII, die niet radicaal genoeg opgetreden zou zijn tegen de jodenvervolgingen.

In 1945 werd Camus weer overvallen door een ernstige aanval van tuberculose; zijn aandeel aan *Combat* liep vanzelfsprekend terug. Twee jaren later had de uitgever te kampen met ernstige financiële moeilijkheden; Camus trok zich terug, ook al omdat hij zijn geloof en vertrouwen in de houdbaarheid van zijn politieke idealen verloren had.

Intussen werden van hem gepubliceerd: *Caligula* (1945), een toneelstuk dat diepe indruk heeft gemaakt, omdat men er een satire op Hitler en zijn regime in zag; *Le malentendu* (1945), ook een toneelstuk; en *Lettres a un ami Allemand*, waarin de stukken over de oorlog die hij in de vorm van brieven aan 'een Duitse vriend' in *Combat* had gepubliceerd zijn gebundeld.

Na het verlaten van *Combat* was Camus werkzaam bij uitgeverij Gallimard in Parijs, bij welke ook de meeste van zijn werken zijn verschenen, zoals *La Peste* (1957), *L'état de siège* (1948) en *Les Justes* (1950), twee toneelstukken. Camus is ook sterk betrokken geweest bij de Algerijnse kwestie. Hij was Algerijn van geboorte, maar van de andere kant te sterk verwant met Frankrijk en de Franse cultuur, dat hij niet zonder meer partij gekozen heeft voor de Algerijnse vrijheidsgedachte. Persoonlijk was hij voorstander van een culturele en economische alliantie tussen Algerije en Frankrijk, zoals dat nagestreefd werd door de groepering van hen, die meenden heel de kwestie te moeten oplossen in de sfeer van een 'Algerie française'. Vandaar distantieerde hij zich uitdrukkelijk van al degenen, die alleen maar oog hadden voor de politieke revolutie en zich helemaal afzijdig hielden van alle economische en culturele belangen van het Algerijnse volk. Camus heeft de Algerijnse kwestie als een persoonlijk probleem gevoeld; verbondenheid met het Algerijnse land en het Algerijnse volk was een voorwaarde van zijn kunstenaarschap geweest, maar daarin wist hij ook veel aspecten van het Franse moederland opgenomen. Wat Camus steeds meer is gaan interesseren, is de mens, en niet een politiek ideaal.

Alleen in pogingen tot een vreedzame coëxistentie ziet Camus uiteindelijk nog heil. Mogelijk, dat het voor hem persoonlijk ook moeilijk was duidelijk zijn standpunt te bepalen, omdat zijn familie nog in Algerije woonde; angst voor mogelijke represailles zou niet uitgesloten zijn, zoals zou kunnen blijken uit een uitspraak van hem: "Ik houd van gerechtigheid, maar ik verdedig mijn moeder vóór de gerechtigheid."

Leesverslag L'étranger (Albert Camus)

Arja Schults

© havovwo.nl (December 2002)

De laatste tien jaren van Camus' leven zijn zeer vruchtbaar geweest: in 1951 verscheen *L'homme révolté*, dat echter niet zo'n geweldig onthaal heeft gehad, aangezien het het nihilisme van de radicale idealisten bekritiseerde, wat in de kring der Franse intellectuelen niet goed viel. In 1954 verscheen *L'été*, in 1956 *La Chute*, in 1957 *L'exil et le Royaume* en *Réflexions sur la Guillotine*, en in 1958 *Discours de Suède*. Zijn belangrijkste essays, kritieken en artikelen heeft Camus gebundeld en onder de titel *Actuelles* laten verschijnen; het eerste deel verscheen in 1950, het tweede in 1953 en het laatste in 1959.

In 1957 ontving Camus in Stockholm de Nobelprijs voor de literatuur. De prijs werd aan hem toegekend voor zijn gehele oeuvre.

Op 5 januari 1960 overleed Albert Camus - geheel plotseling - ten gevolge van een auto-ongeluk; met volle vaart is de auto waarin Camus zat en die bestuurd werd door M. Gallimard, een neef van de uitgever, tegen een boom opgevlogen: Camus, 46 jaar oud, was op slag dood.